

B.A./Part-II/Hons./SANA-III/2017

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY

B.A. Honours PART-II Examinations, 2017

SANSKRIT-HONOURS

Paper-SANA-III

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.

Unit-I

[Marks - 10]

1. Define and illustrate any *one* from the following : 5×1 = 5
अपहृति, निदर्शना ।
2. Name and explain the figure of speech in any *one* from the following: 5×1 = 5
  - (a) नेदं नभोमण्डलमम्बुराशिनैताश्च तारा नवफेनभङ्गाः ।
नायं राशी कुण्डलितः फणीन्द्रो नासौ कलङ्कः शयितो मुरारिः ॥
  - (b) दिष्ट्या शकुन्तला साध्वी सदपत्यमिदं पुमान् ।
श्रद्धा वित्तं विधिश्चेति त्रितयं तत् समागतम् ॥

Unit-II

[Marks - 35]

3. “भारवेरर्थगौरवम्” - Critically estimate *Bhāravi's* style of writing in the light of this comment. 12

OR

- Summarise the speech of वनेचर as found in the Canto-I of the *Kirātārjunīya* of *Bhāravi*. What light does it throw on the character of the speaker? 9+3

4. Translate any *two* in English or Bengali from the following: 5×2=10
- (a) सुखेन लभ्या दधतः कृषीवलैरकृष्टपच्या इव शस्यसम्पदः।
वितन्वति क्षेममदेवमातृकाश्चिराय तस्मिन् कुरवश्चका सति॥
- (b) महौजसी मानधना धर्नार्चिता धनुर्मृतः संयति लब्धकीर्तयः।
नसंहतास्तस्य नभिन्नवृत्तयः प्रियाणि वाञ्छन्त्यसुभिः समीहितुम्॥
- (c) अथ क्षमामेव निरस्तविक्रमश्चिराय पर्येषि सुखस्य साधनम्।
विहाय लक्ष्मीपतिर्लक्ष्म कार्मुकं जटाधरः सन् जुहुधीह पावकम्॥
- (d) निशम्य सिद्धिं द्विषतामपाकृतीस्ततस्ततस्त्या विनियन्तुमक्षमा।
नृपस्य मन्युव्यवसायदीपिनीरुदाजहार द्रुपदात्मना गिरः॥
5. Explain any *one* in Sanskrit from the following : 8×1 = 8
- (a) कृतप्रणामस्य महीं महीभुजे जितां सपत्नेन निवेदयिष्यतः।
स विव्यथे तस्य मनो न हि प्रियं प्रवक्तुमिच्छन्ति मृषा हितैषिणः॥
- (b) अबन्ध्यकोपस्य विहन्तुरापदां भवन्ति वश्याः स्वयमेव देहिनः।
अमर्षशून्येन जनस्य जन्तुना न जातहार्देन न विद्विषादरः॥
6. (a) Name and expound the *Samāsa* of अकृष्टपच्या 2
in 4(a) or जातहार्देन in 5(b).
- (b) Account for the case-ending in चिराय in 4(a) or असुभिः 2
in 4(b).
- (c) Derive the word वश्याः in 5(b) or जुहुधि in 4(c). 1

Unit-III

[Marks - 35]

7. “उपमा कालिदासस्य” - justify the statement with apt 12
illustrations from *Raghuvamśa*, Canto-I.

OR

Delineate the character of King *Dilīpa* as found in *Raghuvamśa*, Canto-I. 12

8. Translate into Bengali or English any *two* from the following: 5×2=10

(a) लोकान्तर सुखं पुण्यं तपोदानसमुद्भवः।

सन्ततिः शुद्धवंशा हि परत्रेह शर्मणे॥

(b) दुदोह गां स यज्ञाय शस्याय मधवा दिवम्।

सम्पदविनिमयेनोभौ दधतुर्भुवनद्वयम्॥

(c) मा भूदाश्रमपीडेति परिमेयपुरःसरौ ।

अनुभावविशेषात्तु सेनापरिवृताविव॥

(d) हैयङ्गवीनमादाय घोषवृद्धानुपस्थितान्।

नामधेयानि पृच्छन्तौ वन्यानां मार्गशाखिनाम्॥

9. Explain in Sanskrit any *one* from the following: 8×1 = 8

(a) प्रजानामेव भूज्यर्थं स ताभ्यो वलिमग्रहीत्।

सहस्रगुणमुत्स्रष्टु मादत्ते हि रसं रविः॥

(b) द्वेष्योऽपि सम्मतः शिष्टस्तस्यार्तस्य यथौषधम्।

त्याज्यो दुष्टः प्रियोऽप्यासीदङ्गुलीवोरगक्षता॥

10. (a) Name and expound the *Samāsa* of यथौषधम् in 9(b) or परिमेयपुरःसरौ in 8(c). 2

(b) Account for the case ending in अनुभावविशेषात् in 8(c) or शर्मणे in 8(a). 2

(c) Derive हैयङ्गवीनम् in 8(d) or दुदोह in 8(b). 1

Unit-IV

[Marks - 20]

11. Estimate the merits and demerits of *Māgha* as a poet. 9

OR

Give a description of the descent of *Nārada* before Lord *Kṛṣṇa* as you find it in the *Śiśupālavadha*, Canto-I.

12. Translate into Bengali or English any **one** from the following verses: 4×1 = 4

- (a) (i) कृतः प्रजाक्षेमकृता प्रजासृजा सुपात्रनिक्षेपनिराकुलात्मना।
सदोपयोगेऽपि गुरुस्त्वमक्षयो निधिः श्रुतीनां धनसम्पदामिव ॥
(ii) हरत्यघं सम्प्रति हेतुरैष्यतः शुभस्य पूर्वाचरितैः कृतं शुभैः।
शरीरभाजां भवदीयदर्शनं व्यनक्ति कालत्रितयेऽपि योग्यताम् ॥

OR

- (b) Write short notes on अनूठु and नारद । 2×2

OR

- (c) (i) Name and expound the *Samāsa* of निराकुलात्मना or प्रजाक्षेमकृता in 12 a(i). 2
(ii) Account for the case ending in प्रजासृजा in 12 a(i) or कालत्रितये in 12 a(ii). 1
(iii) Derive कृतः in 12 a(i) or व्यनक्ति in 12 a(ii). 1

13. Explain in *Sanskrit* any **one** from the following : 7×1 = 7

- (a) पततपतङ्गप्रतिमस्तपोनिधिः पुरोऽस्य यावन्न भुवि व्यलीयत।
गिरेस्तडित्वानिव तावदुच्चकैर्जवेन पीठादुदतिष्ठतच्युतः ॥
(b) तपेन वर्षाः शरदा हिमागमो वसन्तलक्ष्म्या शिशिरः समेत्य च।
प्रसूनक्लृप्तिं दधतः सदर्तवः पुरेऽस्य वास्तव्यकुटुम्बितां ययुः ॥